Kyskhedstræ

Vitex agnus-castus

Kort fortalt

- *Vitex agnus-castus* – læbeblomstfamilien (Lamiaceae).
- Hjemmehørende fra Middelhavsområdet til Centralasien.
- Duftende, lilla til blå blomsteraks fra sensommeren til efteråret.
- Aromatiske, håndfingrede blade med 5–7 smalle småblade.
- Om sommeren ude i fuld sol, om vinteren koldt og frostfrit.
- Frøene lægges i blød og skal ligge koldt i mindst 4 uger før såning.
- Spirer efter ca. 2–4 uger ved varme efter forbehandlingen.

Det kan du se frem til

Med frøene af kyskhedstræ har du grundlaget for et aromatisk løvtræ, som du selv former fra den første spire. Efter forbehandlingen viser de første kimplanter sig normalt efter 2–4 uger, og allerede i den første sommer kan du begynde at forme træet. De duftende blomsteraks kommer sidst på sommeren, når planten er blevet nogle år gammel.

Mange forbinder bonsai med et færdigt lille træ fra butikken. Med frø starter du et skridt tidligere – og det giver dig noget, et købt træ aldrig kan: Du bestemmer selv formen fra den første spire, og du kan dyrke arter, der sjældent eller aldrig sælges som færdige bonsai. Det kræver tålmodighed, for der går nogle år, før frøplanten er blevet til et egentligt bonsaitræ. Til gengæld er træet dit eget fra start til slut. Herunder finder du det, du skal vide for at komme godt fra start med netop denne art.

Introduktion

Kyskhedstræ (*Vitex agnus-castus*), også kaldet munkepeber, er en løvfældende busk eller et lille træ fra læbeblomstfamilien. Det vokser naturligt fra Middelhavsområdet til Vest- og Centralasien, ofte i tørre flodlejer sammen med tamarisk og oleander. Bladene er håndfingrede med 5–7 smalle småblade og dufter aromatisk. Fra sensommeren til efteråret kommer smalle, opretstående aks med små, duftende, lilla til blå blomster. Navnene kyskhedstræ og munkepeber går tilbage til en gammel tro: Frøene blev drysset på maden i klostre for at dæmpe lysten. I haver bliver arten normalt 2–4 meter høj. Som bonsai danner den med tiden en kraftig stamme med lys, beigefarvet bark.

Formering

Frøene har en hvileperiode, som skal brydes, før de spirer godt. Læg dem i lunkent vand i ca. 24 timer, bland dem derefter med lidt fugtig såjord eller kokos-såmuld i en lukket pose, og læg den i køleskabet i mindst 4 uger – gerne op til 12 uger. Strø derefter frøene på fugtig såjord eller kokos-såmuld, dæk dem tyndt, og tryk let. Et lunt sted spirer de normalt efter 2–4 uger. Hold dyrkningsmediet jævnt fugtigt, indtil frøene er spiret. Når kimplanterne har fået de første rigtige blade, prikles de ud i enkelte potter med priklejord.

Sikkerhed: Frø, næringsstoffer og dyrkningsmedier er ikke beregnet til at spise – hverken for mennesker eller dyr. Nogle arter er giftige, så opbevar dem utilgængeligt for børn og dyr.

Placering og lys

Kyskhedstræet vil have lys og luft: Fra midten af maj står det bedst ude i fuld sol, gerne lunt og i læ for kold vind. Står det for mørkt, taber det bladene. Kimplanter, der er sået inde, flyttes først ud, når der ikke længere er risiko for nattefrost.

Vanding og næringsstoffer

Lad dyrkningsmediet tørre let i overfladen, før du vander igen – arten tåler tørke bedre end stående vand. Om vinteren vandes kun sparsomt. I vækstsæsonen og under blomstringen gives flydende bonsai-næring hver 2. uge, dog højst til og med september.

Dyrkningsmedie

Færdig bonsai-jord er et godt valg. Kyskhedstræet danner et kraftigt rodnet, men behøver kun at blive omplantet hvert 2.–3. år. Til unge planter passer priklejord med kvartssand.

Beskæring

Kyskhedstræet har en tendens til at vokse stift opret. Byg derfor træet op i etager: Når et skud har dannet 4–6 bladpar, skæres det tilbage til 2–3 bladpar. Om vinteren fjernes tynde og tørre kviste. Blomsterne sidder i spidsen af årets skud, så et træ, der beskæres ofte, blomstrer mindre.

Vinteropbevaring

Kyskhedstræet er løvfældende og har brug for en kølig hvileperiode. I haven tåler arten en del frost, men i en skål er rødderne langt mere udsatte. Lad træet stå ude i efteråret, så længe der højst er let nattefrost – kulden sender det i hvile, og bladene falder. Før det for alvor fryser, flyttes det til et koldt, frostfrit sted ved ca. 2–10 °C, fx et uopvarmet rum, en kold kælder eller en frostfri garage; når bladene er faldet, behøver træet ikke lys. Vand sparsomt, så dyrkningsmediet ikke tørrer helt ud, og giv ingen næring. Når knopperne begynder at svulme om foråret, skal træet stå lyst igen, og fra midten af maj kan det komme ud.

Vigtige dyrkningstips

Det meste, der går galt ved såning, skyldes for meget vand eller for lidt lys. Jeg anbefaler et let, næringsfattigt såmedie som såjord eller kokos-såmuld, så de fine rødder ikke rådner. Når kimplanterne skal prikles, giver priklejord med kvartssand god dræning og et stabilt rodnet. Senere, når træet skal formes som bonsai, er min færdigblandede bonsai-jord et godt grundlag. Hav tålmodighed: Frø fra samme pose spirer ikke altid samtidig, så lad såbakken stå, selvom de første kimplanter allerede er kommet op.